

tornába torkolló csatorna D-i magas partján, a nyomvonal 10,8–11,2 km-e között, 200 × 300 m-es területen átlagos késő bronzkori és római kori szarmata megtelepedésre utaló leleteket találtunk.

A lelőhelyen a felszínen gazdagon fordult elő leletanyag, de a vezeték árka nem érintett csak 3 objektumot, melyekből közelebbről meg nem határozható, jellegtelen őskori anyag került elő. Valamint feltárássra került további 6 gödör, melyek újkori leletanyagot tartalmaztak, a többiben semmiféle anyag nem volt.

DR. MADARAS LÁSZLÓ – PINTÉR LÁSZLÓ – POLGÁR ZOLTÁN

290. Szombathely, Interspar (Vas megye) R

A város nyugati részén, a Perint-patak melletti (volt Pamut pálya) ingatlanon, az előző évi kutatások után bizonyossá vált – a korábban a felszínen talált urnamezős, római és középkori leletek ellenére –, hogy leginkább őskori objektumok előkerülése várható. Ezt a feltevélezt kutatásunk igazolta, hiszen a Balaton-Lasinja kultúra kenyérsütő (?) kemencéjét, néhány gödrét, építményeinek cölöpnyomait, valamint a hajdani járósínt – áradás következtében átmozgatott – leletanyagát konstatáltuk. Településük egyrétegű és meglehetősen laza szerkezetű lehetett, hiszen szuperpozíciót nem tapasztaltunk és szondáinkat egymástól viszonylag nagy távolságban nyitottuk. Nem került elő igazán nagymennyiségű és látványos kerámia, állatcsont is alig. Radiocarbon kormeghatározásra is csak kis mennyiségű mintát tudtunk gyűjteni. Megtaláltuk az újkort megelőző időszakból származó Perint-medret is.

Munkatársak: Derdák Ferenc geodéta és a szombathelyi BDTF régésztechnikus képzésének néhány hallgatója.

ILON GÁBOR

291. Szőce, Római katolikus templom (Vas megye) Kő

A Fő u. 58. sz. alatt álló templomról a kutatások nyomán úgy tudtuk, hogy nyugati része a toronnyal együtt román, a gótikában bővítették a szentéllyel.

A jelenlegi kutatás alapján már tudjuk, hogy a templom korábbi része (14. századi) a torony a nyugati hajófal egy szakaszával. Az eredeti templom nyugati falát és a tornyot megtartották. Az északi és déli hajófalat, valamint a szentélyt elbontották. A 14. századi téglából építették meg a gótikus korban romanizáló stílusban a 15. század közepén, valószínűleg Szölczei Miklós alispán-sága alatt az északi és déli irányban szélesített templomot, melyet a szélesítésnek megfelelő méretű szentéllyel láttak el (a szentély téglája 15. századi, a hajóé 14. századi, de a rátapadt 14. századi habarcs miatt a gótikus építéskor a fal rakása hullámosra sikeredett).

A templom 1632–1732 között az evangélikus gyülekezeté volt. Ekkor a hajó északi, nyugati és déli oldalánál is körben karzat volt, melynek alapozásait megtaláltuk.

Az északi sekrestyét 1744-ben építhették, melyet többször átalakítottak. A barokk kori téglapadlózat részben megmaradt a sekrestyében.

A megkezdett kutatások eredményeként előkerült:

1. épített ossarium közvetlenül a templom déli oldalához kapcsolódóan a templomból nyíló gótikus kapuval (melynek mérete megtalált küszöbével rendkívül alacsony, csak koporsó kiadására lehetett alkalmas).

2. a Ny-i oldalon a gótikus bővítéskor a 14. századi és gótikus fal csatlakozásánál épített támpillérek alapozása, melyeket későbbiekben lebontottak. 1969-es habarcs látszik a helyükön.

3. A fal opus caementitium, azaz a két szélét meg rakták, a közepét törmelékkel töltötték ki, falban oltódó mésszel szilárdítva azt. Ennél az épületnél a 15. századi részeken nem volt rendben a falazás, mert a két réteg között a törmelék teljesen laza maradt. A fal bármely részén lévő résen kiömlik.

4. A falban római later (tégla), tegula és imbrex (tetőfedő cserepek), töredékek kerültek elő. Mivel apróbb kerámiát nem találtunk, nem állt itt római épület. Az építőanyagot máshonnan hozták.

5. Gótikus terrakotta idomtéglaakat találtunk az 1741-es javításokból. (A szentély gótikus boltozatának indulási pontjain a lefaragott köveket is megtaláltuk. A hajó boltozásáról még nem szereztünk bizonyosságot.) A lábazat gótikus idomtéglaí szépek.

6. A ma látható román stílusúnak látszó ablakok kivétel nélkül gótika koriak, de a korábbi építőanyag visszaépítésével készültek román stílusúra.

7. A szentély déli oldalán az 1741-es felújításhoz köthető lant alakú barokk ablak került elő, amelyik a gótikus ablak helyére került. A 19. századi ablak már a negyedik volt a sorban.

8. A padozat felszedésével bizonyíthatóvá válik, hogy a 14. századi templomocska benne van a mai belsőben.

9. A déli sekrestye padozata alatt előkerülhet az ossarium többi része, és talán értelmezhetővé válik, hogy a templom déli oldalánál feltárt különböző emberek csontjai miért égetettek.

HAJMÁSI ERIKA

292. Tamási, Várhegy (Tolna megye) Kő, Tő

A város D-i részén, a Koppány fölé emelkedő Várhegyet korábban Nováki Gyulával már felmértük. Akkor azonban a vár É-i részén igen sűrű volt a bozót, ezért részletes megfigyeléseket nem tehattünk. Ennek megfelelően a felmérésnek ez a része kissé elnagyolt.

1998-ban bozótirtást végeztek a Várhegyen, erről K. Németh András egyetemi hallgató értesített minket. Ezért a várnak az É-i részét 1999. április 12-én Egyed Endrével újramértük.

A bozótól megszabadított szakaszon most már jól megfigyelhetők a teraszok, amelyeken tégl- és habarcs-

törmelék mutatkozik. Több edénytöredéket is találtunk, köztük egy török talpastál töredéket is.

MIKLÓS ZSUZSA

293. Tata, Fürdő út 24–26.

(Komárom-Esztergom megye)

Szondázó ásatást végeztünk azon a területen, ahová a korábbi kutatás a 11. századi alapítású bencés monostort tette. Az átvizsgált részen sem falakat, sem sírokat, sem pedig középkori leletanyagot nem találtunk. A lejtős sziklaaljzatot néhol 410 cm vastag újkor feltöltési réteg alatt találtuk meg.

PETÉNYI SÁNDOR

294. Tata, Porhanyóbánya

(Komárom-Esztergom megye) Pa

1999. június 18-án kezdtük meg a középső paleolit telep feltárását, amelynek anyagi fedezetét pályázatok útján sikerült kiegészíteni (NKÖM, Közgyűjteményi Főosztály).

Biztonsági okokból az idén is bányafákkal dúcoltuk ki a lelőhelyet, majd a külső környezet és a belső terület kitisztítása után mind a déli, mind pedig az északi oldalon folytattuk az in situ betöltődés bontását.

Az idén elsődleges célunk a település feltárása mellett a természettudományos vizsgálatokra történő mintavétel volt. Északi irányban a bontás során kialakított metszetfalban 4 réteget tudtunk elkülöníteni, amiből 2 cm-ként mintát vettünk geokémiai és szediment vizsgálatra, 4 cm vastagságban pedig kisemlős vizsgálatra. Hasonló mintavétel történt a déli oldalon is. Mind a két betöltődésből mintát vettünk röntgendifrakciós, paleomágneses és magnetosztratigráfiai vizsgálatokra is.

Az in situ betöltődés bontása során továbbra is nagy mennyiségű gyártási hulladék, típusos, szépen megmunkált kőeszköz (elsősorban kaparók, vakarók) és állatcsontok (a legnagyobb mennyiségben továbbra is mamut maradványai) kerültek elő.

A feldolgozás előkészítése érdekében az idén nemcsak a lelőhelyet, hanem az egész bányaudvart felmértük.

Az ásatáson részt vett dr. Sümegi Pál (KLTE, Debrecen), Homola István és Horváth Krisztina (KLTE, Debrecen), Tolnai Márton (JATE, Szeged) egyetemi hallgatók, meglátogatta dr. Kordos István.

CSEH JULIANNA – T. DOBOSI VIOLA

295. Tatabánya, 52. lelőhely

(Komárom-Esztergom megye) B, LT, A, Á

1998. óta folyik a Tarjáni-Malompaták partján elterülő lelőhely feltárása, amelynek során 1999-ben is több korszak telepobjektumait tártuk fel. Az Urnamezős kultúra időszakára az általánosan megfigyelhető (edényeket is tartalmazó) gödrök mellett több kemencét tártunk fel,

valamint a tavaly megtalált cölöpvázás ház további részletét. Erre a korra keltezhető még egy földbe mélyített, négyszögletes, tűzhely nélküli objektum, betöltésében bronztüvel, bronzkarikával és pecsételével. Környékén nagyon sok őrlőkövet találtunk. A tavaly megtalált földbe mélyített kelta ház további részleteit tártuk fel, oldalfalába két helyen kemence(?) mélyedt. A késői avar korra keltezhető egy szintén földbe mélyített, kemence nélküli, négyszögletes objektum a benne található jellegzetes edénytöredékek, perem belső felületén megfigyelhető fésűs díszítés miatt.

Az Árpád-korra egy objektum keltezhető, a földbe mélyített ház sarkában kőből épített kemencét figyeltünk meg.

LÁSZLÓ JÁNOS

296. Tatabánya, Dózsakert

(Komárom-Esztergom megye) B, LT, H, Á

1999. július 5-én kezdtük meg a Tatabánya-dózsakerti lelőhely feltárását, amelynek anyagi fedezetét pályázatok útján sikerült kiegészíteni.

Az ásatás során mintegy 1000 m²-nyi területet tártunk fel, melynek eredményeképpen sikerült meghatározni a 10. századi település K-i és D-i határát.

Ebből az időszakból mintegy 30 m hosszan nyomon követtük a települést keletről határoló 3-4 m széles és a mai felszíntől 1,2-1,3 m mély árokrendszer nyomát, amiből a 10. századi leletanyag mellett szórványosan korai bronzkori (Makó kultúra), késő bronzkori (késő Halomsíros és korai Urnamezős kultúra), kelta és 9. századi leletanyag is előkerült. Hasonló eredményt mutatott a korai telepet nyugatról, délnyugatról határoló árokrendszer is.

A 10. századi településhez tartozik egy lekerekített sarkú, téglalap alakú, ágasfás, szelemen szerkezetű kőkemencés ház, egy szabadtéri kemence és kisebb árkok. A házból jelentős mennyiségű kerámiatöredék (köztük fésűs hullámvonalkötegekkel, vonalkötegekkel és körömbenyomkodásokkal díszített fazekak, import kerámiák töredékei) állatcsontok (köztük egy nagyobb vízimadár csontjai), csonteszközök, orsókorongok, vaskulcs, s a 10-11. századra datálható lószerszámdísz került elő.

A települést övező árokrendszerekből a 9. század végére keltezhető emléktárgyak közül kiemelhető egy pecsételt díszítésű peremtöredék, fazekak, sütőharangok töredékei.

A 11. századra keltezhető egy kisebb, szintén négyszögletes, kőkemencés ház (teljes feltárása a magánkeretek miatt nem valósulhatott meg), s a 10. századi házba beásott gödör.

A korai bronzkori Makó kultúra emléktárgya szórványosan minden szelvényben jelentkezett. A korszakhoz tartozik egy oszlopos szerkezetű ház agyagkemence omladékával, aminek nyugati, délnyugati felének egy részét a 10. századi árok elpusztította (a ház bontása során gazdag kerámiaanyag került elő), egy hamvasztá-